

Fyra arter av gräsblomflugor *Melanostoma* (Diptera: Syrphidae) finns i Sverige

SVEN HELLQVIST

Till blomflugesläktet *Melanostoma*, gräsblomflugor, har traditionellt räknats två i Sverige mycket vanliga och vitt utbredda arter, *M. scalare* och *M. mellinum* (den senare kanske rentav den allra vanligaste blomflugarten) samt en något ovanligare, utpräglad nordlig art, *M. dubium*. Arterna är dock variabla, särskilt vad avser förekomsten av gula teckningar på bakkroppen, *dubiums* artstatus har ifrågasatts och det har spekulerats att *mellinum* i själva verket är ett artkomplex (t ex Bartsch m fl 2009). Larver av *Melanostoma* är rovdjur och lever framför allt på bladlöss.

Nyligen har nordeuropeiska *Melanostoma* grundligt reviderats av Haarto & Ståhls (2014). Med hjälp av molekylära metoder och studier av yttre morfologi och genitalier fann de att fyra arter i släktet förekommer i Nordeuropa: *M. scalare* (Fabricius, 1794), *M. mellinum* (Linnaeus, 1758), *M. certum* Haarto & Ståhls 2014 och *M. mellarium* (Meigen, 1822). *M. mellinum* är även fortsättningsvis en variabel art och i samband med revisionen synonymiseras ett par nybeskrivna östliga arter med *mellinum*. Generellt anger de att *Melanostoma*-arterna är "highly variable in colour and dusting (pollinosity, microtrichosity), and none of the species can be identified solely based on the pale colour and dusting patterns of the abdomen or colouring of legs".

Melanostoma certum är den mörkfärgade, nordliga art som tidigare tolkats som *M. dubium* Zetterstedt, 1838. Studier av Zetterstedts typmaterial visade dock att lektotypen tillhörde *M. mellinum*; *M. dubium* blir därför synonym till *M. mellinum* och

arten beskrivs av Haarto & Ståhls (2014) under ett nytt namn. Om artens utbredning skriver de "All verified specimens originate from North European localities north of 68°N, and almost all specimens are sampled at or above the tree line." Inget svenskt material av "*dubium*" granskades i samband med revisionen och tidigare uppgifter om artens förekomst i Sverige (bl a Bartsch m fl 2009) får anses som osäkra till dess insamlat material granskats på nytt. Haarto & Ståhls (2014) karaktäriserar *M. certum* något annorlunda än hur Bartsch m fl (2009) karaktäriserade *M. dubium*.

Melanostoma mellarium beskrevs ursprungligen på material från Tyskland. Namnet har länge legat i dvala men återuppväcks nu som namn för en art som morfologiskt intar något av en mellanställning mellan *M. mellinum* och *scalare*. *M. mellarium* har korthårigt antennborst som *mellinum* och *certum*, men har tydligt slankare bakkropp än dessa arter och vanligtvis opudrade partier på mellankroppens sidor. Om utbredningen skriver Haarto & Ståhls (2014) "We have verified specimens from Fennoscandia and central Europe, but data for a more detailed distributional map is presently not available". I artikeln nämns material av arten från Finland, Norge och Luxemburg.

En granskning av mitt eget *Melanostoma*-material från norra Sverige visade att förutom *scalare* och *mellinum* förekommer såväl *certum* som *mellarium* även i Sverige. Av de senare arterna har jag följande material:

Melanostoma certum: ÅS: Vilhelmina sn.: Stekenjokk, lågalpin hed, 840 m ö.h., 13.vii.2014, 1♂; LY: Sorsele sn.: Ammarnäs: Jubmovare, ängsmark i reg. subalp., 1.vii.2006, 1♀, Sorsele sn.: Ammarnäs: Tjulträsk, sluttningsmyr i reg. subalp., 2.vii.2006, 1♀. – Hanen från Stekenjokk har den för *certum* karaktäristiska långa, ljusa behåringen på ryggen och även genitalierna överensstämmer. Honorna från Ammarnäs har de av Haarto & Ståhls (2014) angivna karaktärerna för *certum*, men bestämningen är dock något osäker då skillnaderna mot melanistiska honor av *mellinum* är mycket subtila. Jag har ytterligare några honor från fjälltrakterna med helt svart bakkropp som i andra karaktärer drar mer mot *mellinum*.

Melanostoma mellarium: HS: Bjuråker sn.: Friggessund, 6.vii.2000, 1♀; ME: Tynderö sn.: Åstön: Åstholmen, 28.vi.1999, 1♂; ÅN: N:a Ulvön: Fjären, 10.vii.1999, 2♀, N:a Ulvön: V Norrsand, 2.viii.2005, 1♀; VB: Holmö sn.: Ängesön: Rössgrundet, 21.vi.1997, 1♂, Umeå sn.: Brännland, 20.vi.1999, 1♂, Umeå: Västerhiske 2.viii.1998, 1♀. – Arten är uppenbarligen vitt spridd och ganska vanlig, åtminstone i norra Sveriges kustland. Hos flera av honorna är de ljusa fläckarna på bakkroppen

mycket små. Arten har inte tidigare rapporterats från Sverige.

Referenser

- Bartsch, H., Binkiewicz, E., Rådén, A., & Nasibov, E. 2009:** *Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. Diptera: Syrphidae: Syrphinae.* - ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Haarto, A. & Ståhls, G. 2014:** When mtDNA COI is misleading: congruent signal of ITS2 molecular marker and morphology for North European *Melanostoma* Schiner, 1860 (Diptera, Syrphidae). *ZooKeys* 431: 93–134.

Författarens adress:

Sven Hellqvist
Älvtået 4, 90360 Umeå
shellq@telia.com

English summary

Four species of Melanostoma (Diptera: Syrphidae) are present in Sweden. The author has re-examined his material of *Melanostoma* from northern Sweden, using characteristics from a recent revision (Haarto & Ståhls, 2014) of the genus in North Europe. All four recognized species were found, including a few specimens of *M. certum* from the mountain range of southern Lapland and several specimens of *M. mellarium* from the coastal area of northern Sweden. *M. mellarium* is here reported for the first time from Sweden.

Forts.från sidan 6

— För några dar sen, innan vi fick syn på er värdefulla hjord av *yanqui* boskap. De var på väg norrut. Jag var ensam då. . . annars skulle vi ha dödat dem, för de red på fina hästar. Men i stället tog jag mig tillräckligt nära för att höra vad de sa. De talade mest på det amerikanska språket, men jag förstod några ord.

Han tystnade och böjde sig framåt. Spyorna sköljde ut ur munnen på honom. Azul föste upp honom igen och ruskade honom som man ruskar ett motsträvigt barn.

— Jag hörde orden ”Carson City” och ”guld”, mumlade Cauto, så kanske är de på väg dit.

— Kanske det, nickade Azul. Vad mer?

— Ingenting mer. Cautos mun hängde slapp och tungan stack ut mellan hans läppar. Den var

svart och svullen och rösten lät tjockare än någonsin. Det var allt.

— Det var få ord att dö för, sa Azul bittert.

— Ja, stönade den andre. Hans ögon var dimmiga nu. Men jag ville kanske dö.

— Vem vill dö? sa Azul.

Han sa det mer till sig själv än till den skälvande gestalten han höll upprätt.

Cauto, som en gång haft ett annat namn, skrattade, kräktes och vek sig dubbel. Med spänd överkropp böjde han sig framåt så att hans panna rörde vid marken. Han sträckte ut armarna åt sidorna och grävde ner fingrarna djupt i jorden. Sedan skrek han. Blodet strömmade ur hans mun och han dog.
